

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2009-05-11

Närvarande: F.d. regeringsrådet Rune Lavin, justitierådet Marianne Lundius och f.d. justitieombudsmannen Nils-Olof Berggren.

Avgränsning av elnätverksamhet

Enligt en lagrådsremiss den 29 april 2009 (Näringsdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Andreas Lindholm.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i ellagen innebär att det införs ytterligare krav på åtskillnad vad avser organisation och beslutsfattande mellan företag som bedriver nätverksamhet och elproduktion eller handel med el inom samma koncern. Syftet med ändringarna är att genomföra kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG av den 6 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 96/92/EG.

Förslaget till lag om ändring i ellagen

3 kap. 1 b §

I förslagets första stycke andra meningen finns en definition på begreppet elanvändare. Definitionen har hämtats från det nuvarande andra stycket i paragrafen. Den definition som där anges hänför sig till tillämpningen av nuvarande första stycket, vilket motsvarar bestämmelsen i förslagets första stycke första meningen. Definitionens tillämpningsområde i förslaget är inte inskränkt på samma sätt som i den gällande definitionen. Det är emellertid uppenbart att begreppet elanvändare ska användas i den angivna betydelsen endast på den bestämmelse som finns först i den föreslagna paragrafen. Detta torde enklast kunna anges på följande sätt:

Med elanvändare ska därvid förstås ...

I andra stycket anges det ifrågavarande företaget som ett företag som bedriver nätverksamhet enligt första stycket. Vad som menas torde vara att företaget ska vara ett sådant nätföretag som uppfyller kraven i första stycket första meningen. Detta kan förslagsvis uttryckas på följande sätt:

I ett nätföretag som avses i första stycket ...

I de föreslagna 1 c och 1 d §§ bör motsvarande ändring göras i paragrafens inledning.

3 kap. 1 c §

Paragrafen syftar till att säkerställa att anställda i nätföretaget inte har intresse av att gynna andra företag inom samma koncern. Den

har sin bakgrund i 15.2 b i elmarknadsdirektivet enligt vilken punkt lämpliga åtgärder ska vidtas för att se till att de yrkesmässiga intressena hos de personer som ansvarar för ledningen för den systemansvarige för distributionssystemet beaktas på ett sätt som garanterar att dessa personer kan agera självständigt. Den föreslagna bestämmelsen går sålunda längre än vad som krävs enligt direktivet eftersom den avser också andra anställda än dem med ledande befattningar. Dessa anställda har enligt vad som uttalas i remissen (s. 14) också möjlighet att gynna andra företag i koncernen, exempelvis genom att påverka nätkundernas val av elleverantör.

Lagrådet ifrågasätter i linje med synpunkter som framkommit under remissbehandlingen behovet och lämpligheten av den föreslagna bestämmelsen såvitt gäller dess tillämplighet på andra anställda än dem som åsyftas med direktivets reglering.

3 kap. 1 d §

I paragrafen föreslås att ett nätföretag liksom dess moderföretag ska se till att nätföretaget har en faktisk beslutanderätt som är oberoende av övriga delar av koncernen när det gäller sådana tillgångar som nätföretaget behöver för att trygga drift, underhåll och utbyggnad av nätet. Nätföretagets oberoende beslutanderätt avses emellertid inte hindra att ägaren till nätföretaget har sådan insyn och utövar sådan styrning som krävs för att säkerställa att ägaren får en rimlig avkastning på de investeringar som ägaren gjort i nätföretaget. Moderföretaget ska dock inte få ge instruktioner för nätföretagets löpande förvaltning eller för de särskilda beslut som nätföretaget fattar om byggande eller modernisering av ledningsnätet. Om sådana beslut skulle gå utöver de ekonomiska ramar som bolagsstämman eller motsvarande organ i nätföretaget fastställt har moderföretaget emellertid rätt att ge instruktioner avseende sådana beslut.

I den för nätbolagen vanligen förekommande associationsformen aktiebolag åvilar den löpande förvaltningen styrelsen. Det är således normalt styrelsen som fastställer budget och därmed de ekonomiska ramarna för den löpande förvaltningen. Den rätt till förvaltning av bolaget som aktieägaren utövar på bolagsstämma avser i princip tillsättande och avsättande av styrelseledamöter och revisorer, fastställande av bolagets balans- och resultaträkningar, beviljande av ansvarsfrihet för styrelsens ledamöter och VD, ändring av bolagsordning samt upplösning av bolaget. Bolagsstämman är dock bolagets högsta beslutande organ. Styrelsen är således underställd bolagsstämman och ska i princip följa bolagsstämmans instruktioner. Stämman får fatta beslut i nästan alla frågor som rör bolaget. Det innebär att det utan den nu föreslagna ändringen i ellagen inte skulle finnas något hinder för bolagsstämman i ett nätbolag att lämna instruktioner till styrelsen avseende den löpande förvaltningen av nätverksamheten liksom avseende byggande och modernisering av ledningsnätet. Den föreslagna inskränkningen i bolagsstämmans behörighet strider mot principen att stämman som bolagets högsta beslutsorgan får besluta i nästan alla frågor som rör bolaget. Den är emellertid nödvändig för genomförandet av direktivet och får därför godtas. Det finns skäl att i det fortsatta lagstiftningsarbetet överväga om en informationsbestämmelse borde införas i aktiebolagslagen i fråga om inskränkningar i bolagsstämmans behörighet.

Motsvarande resonemang kan föras i fråga om andra associationsrättsliga författningar.

I syfte att tydliggöra innehållet föreslår Lagrådet att paragrafen får följande lydelse:

Ett nätföretag, som avses i 1 b § första stycket, ska liksom sitt moderföretag se till att nätföretaget har den faktiska beslutanderätten

som är självständig i förhållande till övriga delar av koncernen när det gäller de tillgångar som nätföretaget behöver för att trygga drift, underhåll och utbyggnad av nätet.

Det som föreskrivs i första stycket hindrar inte att nätföretagets ägare har sådan insyn och utövar sådan styrning som krävs för att säkerställa en rimlig avkastning på de investeringar som gjorts i nätföretaget. Ett moderföretag får dock inte ge instruktioner för den löpande förvaltningen eller för särskilda beslut om byggande eller modernisering av ledningsnät, om inte instruktionerna avser beslut som går utöver de ekonomiska ramar som fastställts av bolagsstämman eller motsvarande organ i ett dotterföretag.